

Svar på Interpellation ”om hyrlöner kontra höjda löner”. Anna Hrdlicka (L)

Anna Hrdlicka har i en interpellation ställt två frågor till mig angående situationen med hyrpersonal i Gotländsk sjukvård. Då jag fått två interpellationer på samma tema väljer jag att ge samma bakgrund till frågan innan jag besvarar respektive fråga:

För 2022 har samtliga regioner i Sverige haft kostnadsökningar för inhyrd personal. För Gotlands del har ökningen varit väldigt stor och den samlade kostnaden uppgick till 166 miljoner kronor. Under föregående mandatperiod har kostnaderna stigit snabbt men kostnadsökningen för år 2022 är den högsta vi sett på Gotland någonsin.

Kostnaderna relaterar främst till två yrkeskategorier, läkare och sjuksköterskor. Avseende läkarna har kostnaderna legat stabilt högt under många år. Det är mestadels prisökningar som ligger bakom den höjda notan. Vi ser alltså inte att fler läkare går över till bemanningsbolag eller att vi tappar kompetens. Ökningen år 2022 är alltså främst sammankopplad med sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor.

En bidragande orsak till detta är situationen efter pandemins akuta skede då samtliga regioner stod med en vårdskuld på grund av uppskjuten vård för att resurser fokuserats kring hanteringen av pandemin. Samtliga regioner efterfrågade då samma typ av kompetens och när utbud inte möter efterfrågan skjuter priserna i höjden. Kirurgiska och operativa ingrepp drabbas av en mycket stark efterfrågechock på kompetens vilket både drev upp priserna men också ledde till att vi såg ett personaltapp.

En annan bidragande orsak är den vårdtyngd och stress som pandemin innebar. Det har varit svårt att låta vårdpersonalen få den återhämtning som de så väl förtjänar över hela Sverige och den oerhörda insats som sjukvården stod för under pandemin har lett till att ett ökat antal har lämnat yrket eller gått till bemanningsbolag.

På Gotland har vi 2022 tappat motsvarande 22 årsarbetande sjuksköterskor (netto) vilka i många fall behövs ersättas med hyrsjuksköterskor. Vi ser också över tid men i synnerhet 2022 en minskad vilja att ta vikariat under sommaren utan där krävs att vi i högre utsträckning bemannar med hyrpersonal. Även ett högre uttag av semester har bidragit till ett ökat behov av bemanning. Det går inte att tala om någon ”flykt” från yrkena. Av de personer som valt att avsluta sin anställning görs bedömningen att som mest 12 sjuksköterskor valt att gå till hyrbolag.

Detta som bakgrund till frågorna.

1. ”Har det inom HSF gjorts någon analys av hur mycket lönerna skulle gå att höja i syfte att i större utsträckning arbeta med egen personal?”

Mitt svar: HSN har under många år budgeterat för arbetskraftskostnader. Vilken form dessa tagit, som egen personal eller som hyr har budgetmässigt inte spelat roll. Signalen till verksamheterna har varit att arbeta inom den ram för personalkostnader man tilldelats och behöver man hyr ska detta finansieras genom utrymme i ordinarie budget. Under föregående mandatperiod har HSN byggt upp en särskilt budgetpost i syfte att bättre täcka kostnadsökningarna kopplat till hyrpersonal. För 2023 är den budgetposten på 40 miljoner kronor.

Kostnaderna för hyrpersonal som under 2022 uppgick till 166 miljoner kronor är alltså inte ett utrymme som HSN har för att generellt höja lönerna. Kostnaderna för hyrpersonal är istället nästan uteslutande det underskott som Hälso- och sjukvårdsnämnden burit under många, många år. Skulle HSN använda pengar man inte har för att generellt höja lönerna inom sjukvårdens yrken vore det inte enbart oansvarigt gentemot regionfullmäktiges beslut och gotlänningarna. Det skulle äventyra den svenska partsmodellen.

2. "Är du tillräckligt modig för att ta steget att värna om RGs egen personal genom att se till att lönerna och arbetstiderna kan matchas med andra arbetsgivare för att minska hyrekostnaderna?"

Mitt svar: Det är en central och viktig princip i svensk lönebildning att politiker inte sätter löner. Det görs genom kollektivavtal där parterna förhandlar om löneökningar och villkor. Det är en princip värd att värna som gett svenska löntagare reallöneökningar under åtminstone tre decennier.

Därefter är det regionfullmäktige som i sin budget ger nämnderna utrymme för kostnadsökningar i samband med lönerrevision och avtal. Här får jag ändå konstatera att liberalerna bidragit till att under föregående mandatperiod lägga besparingar på personalkostnadskompensationen och därmed satt tryck på att hålla löneökningarna mycket låga eller att personalen fått betala löneökningar med färre kollegor då personalkostnadskompensationen legat under lönerrevisionen.

Schablonmässigt brukar man räkna på att en arbetad timme på hyr är dubbelt så dyr som en fast anställd. HSNs budget är 2023 drygt 2 miljarder kronor varav arbetskraftskostnaderna uppgår till c:a 70%, alltså 1,4 miljarder kronor. Räknar vi bort halva kostnaden för hyr år 2022 blir det 1,32 miljarder kronor. Ska HSN som Anna Hrdlicka föreslår, "matcha lönerna med andra arbetsgivare" skulle Han behöva ett budgettillskott på 1,32 miljarder från regionfullmäktige.

Däremot har jag sedan jag tog över ordförandeskapet från Anna Hrdlickas partikamrat Mats-Ola Rödén (L) vid årsskiftet gett förvaltningen i uppdrag att ta fram åtgärder som stärker Region Gotlands attraktivitet som arbetsgivare och som stärker löntagarnas arbetsmiljö och villkor. Ett första steg i den riktningen beslutade HSN om vid senaste nämndsammanträde där vi bland annat höjer nattlägget, subventionerar arbetsskor och kraftigt höjer friskvårdsbidraget tillsammans med ett flertal andra åtgärder. Jag ser fram emot att under hösten presentera fler åtgärder som stärker arbetsmiljön och villkoren för sjukvårdens personal och som sänker våra kostnader för hyrpersonal.

Filip Reinhag (S), ordförande hälso- och sjukvårdsnämnden
2023-03-22